

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
PAOLA MENGOZZIJA
od 7. prosinca 2016.¹

Spojeni predmeti C-376/15 P i C-377/15 P

**Changshu City Standard Parts Factory
Ningbo Jinding Fastener Co. Ltd
protiv**

Vijeća Europske unije

„Žalba – Damping – Uredba (EZ) br. 1225/2009 – Članak 2. stavak 7. točka (a), članak 2. stavci 10. i 11. – Sporazum o antidampingu – Članak 2.4. i 2.4.2. – Provedbena uredba (EZ) br. 924/2012 – Uvoz određenih željeznih ili čeličnih elemenata za pričvršćivanje podrijetlom iz Narodne Republike Kine – Predmetni proizvod – Isključenje određenih izvoznih transakcija iz izračuna dampinške marže – Primjerena usporedba izvozne cijene i uobičajene vrijednosti u slučaju uvoza iz zemalja bez tržišnog gospodarstva – Odbijanje provođenja određenih prilagodbi – Obveza obrazlaganja“

1. Mogu li institucije Europske unije, kada utvrđuju postojanje dampinških marži, osobito u slučaju uvoza iz zemalja bez tržišnog gospodarstva, isključiti iz usporedbe uobičajene vrijednosti i izvozne cijene određene izvozne transakcije koje se odnose na određene vrste predmetnog proizvoda? Koji je doseg zahtjeva za provođenje prilagodbi u okviru obveze provođenja primjerene usporedbe uobičajene vrijednosti i izvozne cijene, kada je uobičajena vrijednost određena na temelju metode analogne zemlje?

2. To su, u bitnome, dva glavna pitanja istaknuta u ovim spojenim predmetima u vezi s dvjema žalbama koje su zajedno podnijela dva kineska društva, Changshu City Standard Parts Factory i Ningbo Jinding Fastener Co. Ltd. Svojim žalbama ta dva društva zahtijevaju ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 29. travnja 2015., Changshu City Standard Parts Factory i Ningbo Jinding Fastener/Vijeće² (u daljnjem tekstu: pobijana presuda), kojom je on odbio njihove tužbe za poništenje Provedbene uredbe Vijeća (EU) br. 924/2012³ od 4. listopada 2012. (u daljnjem tekstu: sporna uredba).

3. U ovim predmetima od Suda se zahtijeva da pruži važna pojašnjenja dosega obveza Europske komisije i Vijeća Europske unije (u daljnjem tekstu zajedno: institucije) kada utvrđuju postojanje dampinških marži, osobito u slučajevima uvoza iz zemalja bez tržišnog gospodarstva.

1 — Izvorni jezik: francuski

2 — T-558/12 i T-559/12, EU:T:2015:237

3 — Uredba o izmjeni Uredbe (EZ) br. 91/2009 (SL 2012., L 275, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 125., str. 3.)

I – Pravni okvir

A – Pravo WTO-a

4. Članak 2. Sporazuma o primjeni članka VI. Općeg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994. (GATT) (u daljnjem tekstu: Sporazum o antidampingu)⁴ naslovljen je „Utvrđivanje dampainga”. Njegov stavak 4. propisuje:

„2.4. Provest će se primjerena usporedba izvozne cijene i normalne vrijednosti. Usporedba će se provesti na istoj razini trgovine, na paritetu *ex-factory*, i to na temelju prodaje ostvarene u što je moguće bližem vremenskom razdoblju. Pri tome će se uzeti u obzir potrebna prilagođavanja, koja su različita od slučaja do slučaja, a utječu na usporedivost cijena, uključivo razlike u uvjetima i rokovima prodaje, porezima, razini trgovine, količinama, fizičkim karakteristikama kao i bilo kojim drugim razlikama za koje se može pokazati da utječu na usporedivost cijena. [...] Nadležna tijela ukazat će strankama u postupku koje su informacije potrebne radi osiguranja primjerene usporedbe i neće tim strankama nepotrebno otežavati podnošenje dokaza. [...]

„2.4.2 Prema odredbama kojima se određuje primjerena usporedba iz stavka 4., postojanje dampinške marže za vrijeme ispitnog postupka normalno će se utvrditi na temelju usporedbe vagane prosječne normalne vrijednosti s vaganim prosjekom cijena svih usporedivih izvoznih transakcija ili usporedbom s vaganim prosjekom cijena svih usporedivih izvoznih transakcija ili usporedbom normalnih vrijednosti i izvoznih cijena za svaku pojedinu transakciju [...]”.

B – Pravo Unije

5. Članak 2. Uredbe (EZ) br. 1225/2009⁵ (u daljnjem tekstu: osnovna uredba), naslovljen „Utvrđivanje dampainga”, propisuje:

„[...]”

C. Usporedba

10. Izvozna cijena i uobičajena vrijednost uspoređuju se primjereno. Usporedba se provodi na istoj razini trgovine i obuhvaća prodaje, što je moguće u bližem vremenu, pri čemu se u obzir uzimaju druge razlike koje utječu na usporedivost cijena. Ako uobičajena vrijednost i utvrđena izvozna cijena nisu usporedive, provode se odgovarajuće prilagodbe za svaki pojedini slučaj, a s obzirom na razlike među čimbenicima za koje se tvrdi, i dokazano je, da utječu na cijene i usporedivost cijena. [...]

4 — Odlukom Vijeća 94/800/EZ od 22. prosinca 1994. o sklapanju u ime Europske zajednice, s obzirom na pitanja iz njezine nadležnosti, sporazuma postignutih u Urugvajskom krug multilateralnih pregovora (1986. – 1994.) (SL 1994., L 336, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 74., str. 3.) Vijeće Europske unije odobrilo je Sporazum o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (GATT), potpisan u Marakešu 15. travnja 1994., kao i sporazume iz Priloga 1., 2. i 3. tom sporazumu, koliko ih i ima Sporazum o antidampingu.

5 — Uredba Vijeća od 30. studenoga 2009. o zaštiti od dampinškog uvoza iz zemalja koje nisu članice Europske zajednice (SL 2009., L 343, str. 51. i ispravak SL 2010., L 7, str. 22.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 30., str. 202.), kako je izmijenjena Uredbom (EU) br. 1168/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. (SL 2012., L 344, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 118., str. 277.).

D. Dampinška marža

11. Ovisno o odgovarajućim odredbama o primjerenoj usporedbi cijena, postojanje dampinških marži dok traje ispitni postupak uobičajeno se utvrđuje na temelju usporedbe ponderirane prosječne uobičajene vrijednosti i ponderiranog prosjeka cijena svih izvoznih transakcija [u Uniju], odnosno usporedbom pojedinačnih uobičajenih vrijednosti i pojedinačnih izvoznih cijena [u Uniju] za svaku pojedinu transakciju. Međutim, uobičajena vrijednost utvrđena na temelju ponderiranog prosjeka može se uspoređivati s cijenama svih pojedinačnih izvoznih transakcija [u Uniju] ako postoji struktura izvoznih cijena koja znatno odstupa za različite kupce, regije ili razdoblja, kao i ako metode navedene u prvoj rečenici ovog stavka ne bi u potpunosti odrazile razinu primijenjenog dampinga. [...]"

II – Okolnosti sporova i sporna uredba

6. Okolnosti sporova detaljno su iznesene u točkama 1. do 16. pobijane presude. Za potrebe ovog postupka dovoljno je podsjetiti da je Vijeće Uredbom br. 91/2009⁶ uvelo antidampinšku pristojbu na uvoz određenih željeznih ili čeličnih elemenata za pričvršćivanje podrijetlom iz Kine.

7. Dana 28. srpnja 2011. Tijelo za rješavanje sporova (DSB) Svjetske trgovinske organizacije (WTO) usvojilo je izvješće Žalbenog tijela i izvješće Povjerenstva kako je izmijenjeno izvješćem Žalbenog tijela u sporu „Europske zajednice – konačne antidampinške mjere na određene željezne ili čelične elemente za pričvršćivanje iz Kine”⁷. U tim izvješćima utvrđeno je da je Unija povrijedila određen broj odredbi prava WTO-a.

8. Kako bi odredila način na koji bi Uredba br. 91/2009 trebala biti izmijenjena u svrhu usklađivanja s DSB-ovim preporukama, Komisija je provela reviziju antidampinških pristojbi uvedenih tom uredbom⁸.

9. Nakon te revizije, provedene na temelju Uredbe (EZ) br. 1515/2001⁹, Vijeće je 4. listopada 2012. donijelo spornu uredbu.

10. U spornoj uredbi Vijeće je ponajprije istaknulo da DSB-ova izvješća ne utječu na utvrđenja iznesena u Uredbi br. 91/2009 u vezi s dotičnim proizvodom i istovjetnim proizvodom¹⁰.

11. Potom, Vijeće je podsjetilo da, u skladu s člankom 2. stavkom 7. točkom (a) osnovne uredbe, uobičajenu vrijednost za proizvođače izvoznike, kao što su žalitelji, kojima nije odobren status društva koje posluje u uvjetima tržišnog gospodarstva, treba utvrditi na temelju cijena ili izračunane uobičajene vrijednosti u analognoj zemlji. U predmetnom slučaju zaključeno je da je Indija primjerena treća zemlja tržišnog gospodarstva. Uobičajena vrijednost bila je utvrđena na temelju cijena predmetnog proizvoda koji je na domaćem tržištu prodavao indijski proizvođač koji surađuje u ispitnom postupku¹¹.

6 — Uredba Vijeća (EZ) br. 91/2009 od 26. siječnja 2009. o uvođenju konačne antidampinške pristojbe na uvoz određenih željeznih ili čeličnih elemenata za pričvršćivanje podrijetlom iz Narodne Republike Kine (SL 2009., L 29, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 82., str. 72.)

7 — Izvješće Žalbenog tijela, AB-2011-2, WT/DS397/AB/R od 15. srpnja 2011.

8 — Mišljenje Komisije od 6. ožujka 2012. o antidampinškim pristojbama na snazi na uvoz određenih željeznih ili čeličnih elemenata za pričvršćivanje podrijetlom iz Narodne Republike Kine, slijedom preporuka i odluka koje je 28. srpnja 2011. donijelo Tijelo za rješavanje sporova Svjetske trgovinske organizacije u sporu EZ - elementi za pričvršćivanje (DS397) (SL 2012., C 66, str. 29.)

9 — Uredba Vijeća (EZ) br. 1515/2001 od 23. srpnja 2001. o mjerama koje Zajednica može poduzeti slijedom izvješća koje je donijelo Tijelo za rješavanje sporova WTO-a u pogledu antidampinških pitanja i pitanja o zaštiti od subvencioniranog uvoza (SL 2001., L 201, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 36., str. 215.). Ta uredba zamijenjena je i stavljena izvan snage Uredbom (EU) 2015/476 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2015. o mjerama koje Unija može poduzeti slijedom izvješća koje je donijelo Tijelo za rješavanje sporova WTO-a u pogledu antidampinških pitanja i pitanja o zaštiti od subvencioniranog uvoza (SL 2015., L 83, str. 6.).

10 — Vidjeti uvodnu izjavu 6. sporne uredbe, koja upućuje na uvodne izjave 40. do 57. Uredbe br. 91/2009.

11 — Uvodne izjave 29. i 31. sporne uredbe i točka 41. pobijane presude

12. Vijeće je potom odbilo zahtjeve za provođenje prilagodbe u skladu s člankom 2. stavkom 10. osnovne uredbe koje su, među ostalim, podnijeli žalitelji zbog razlika u troškovima proizvodnje kao i učinkovitosti i produktivnosti¹². S tim u vezi, Vijeće je istaknulo da stranke nisu predočile dokaze koji bi upućivali na to da su se razlike u troškovima prenijele u razlike u cijenama. Vijeće je podsjetilo da se u ispitnim postupcima vezanima uz zemlje bez tržišnog gospodarstva, poput Kine, treća zemlja tržišnog gospodarstva koristi kako bi se izbjeglo uzimanje u obzir cijena i troškova koji nisu uobičajen rezultat tržišnih sila. Budući da u početnom ispitnom postupku nijednom kineskom proizvođaču izvozniku nije odobren status društva koje posluje u uvjetima tržišnog gospodarstva, ne može se smatrati da njihova struktura troškova odražava tržišne vrijednosti koje mogu poslužiti kao osnova za prilagodbe, osobito vezano uz pristup sirovinama. Osim toga, indijski proizvođač konkurirao je mnogim drugim proizvođačima na indijskom domaćem tržištu, tako da su njegove cijene u potpunosti odražavale situaciju na domaćem tržištu. Stoga je Vijeće odbilo zahtjeve za provođenje prilagodbe.

13. Kako bi odredile dampinške marže, sukladno članku 2. stavku 11. osnovne uredbe, institucije su odlučile provoditi usporedbe ponderirane prosječne uobičajene vrijednosti s ponderiranom prosječnom cijenom izvoznih transakcija u Uniju (u daljnjem tekstu: prva simetrična metoda)¹³.

14. Međutim, u stadiju usporedbe utvrđeno je da indijski proizvođač ne proizvodi niti prodaje sve vrste predmetnog proizvoda koje izvoze kineski proizvođači izvoznici¹⁴.

15. U tim okolnostima institucije su provele usporedbu izvozne cijene i uobičajene vrijednosti samo za one vrste predmetnog proizvoda koje su izvezili kineski proizvođači izvoznici čiju odgovarajuću vrstu proizvodi i prodaje indijski proizvođač. Izvozne transakcije u vezi s vrstama predmetnog proizvoda za koje nije postojala odgovarajuća domaća prodaja indijskog proizvođača bile su isključene iz izračuna dampinške marže¹⁵. No, tako određen iznos dampaing potom je bio proširen na sve vrste predmetnog proizvoda¹⁶.

16. Institucije su tu metodu smatrale najpouzdanijom za utvrđivanje razine dampaing „jer bi pokušaj da se sve ostale izvezene vrste povežu s vrlo sličnim vrstama indijskog proizvođača doveo do netočnih nalaza”¹⁷. One su također smatrale da su izvozne transakcije primijenjene pri izračunu dampaing reprezentativne za sve vrste predmetnog proizvoda koje je kineski proizvođač izvezio¹⁸.

17. Zaključno, sporna uredba smanjila je antidampinšku pristojbu, uvedenu Uredbom br. 91/2009, na 38,3% za društvo Changshu City Standard Parts Factory te je zadržala pristojbu uvedenu za društvo Ningbo Jinding Fastener na 64,3%¹⁹.

18. Dana 12. veljače 2016. DSB je usvojio izvješće Žalbenog tijela i izvješće Povjerenstva, kako je izmijenjeno izvješćem Žalbenog tijela u sporu „Europske zajednice – konačne antidampinške mjere na određene željezne ili čelične elemente za pričvršćivanje iz Kine – žalba Kine na članak 21.5. Dogovora o pravilima i postupcima za rješavanje sporova”²⁰. U tim izvješćima utvrđeno je da je Unija spornom uredbom nastavila kršiti odredbe prava WTO-a. Ta izvješća dovode u pitanje, među ostalim, dijelove

12 — Uvodne izjave 41. i 103. sporne uredbe

13 — Uvodna izjava 105. sporne uredbe

14 — Vidjeti točku 42. pobijane presude.

15 — Uvodne izjave 82., 102. i 109. sporne uredbe i točke 43., 44. i 60. pobijane presude

16 — Vidjeti točku 60. pobijane presude.

17 — Uvodna izjava 109. sporne uredbe

18 — Uvodna izjava 109. sporne uredbe

19 — Vidjeti članak 1. sporne uredbe. Te antidampinške pristojbe bile su dogovorom zadržane Provedbenom uredbom Komisije (EU) 2015/519 od 27. ožujka 2015. o uvođenju konačne antidampinške pristojbe na uvoz određenih željeznih ili čeličnih elemenata za pričvršćivanje podrijetlom iz Narodne Republike Kine, proširene na uvoz određenih željeznih ili čeličnih elemenata za pričvršćivanje poslanih iz Malezije, bez obzira na to imaju li deklarirano podrijetlo iz Malezije ili ne, nakon revizije zbog predstojećeg isteka mjera u skladu s člankom 11. stavkom 2. Uredbe br. 1225/2009 (SL 2015, L 82, str. 78.).

20 — Izvješće Žalbenog tijela, AB-2015-7, WT/DS397/AB/RW od 18. siječnja 2016.

sporne uredbe koji se odnose na zahtjeve za provođenje prilagodbi određenih zainteresiranih strana kao i isključenje, u svrhu izračuna dampinške marže, transakcija u vezi s vrstama predmetnog proizvoda koje izvoze kineski proizvođači izvoznici i čiju odgovarajuću vrstu ne proizvodi i ne prodaje taj indijski proizvođač.

19. Dana 26. veljače 2016. Komisija je donijela Provedbenu uredbu (EU) 2016/278²¹. U toj uredbi, donesenoj u skladu s Uredbom 2015/476²², Komisija je, slijedom DSB-ovih izvješća navedenih u prethodnoj točki, odlučila staviti izvan snage antidampinške pristojbe uvedene Uredbom br. 91/2009 i izmijenjene spornom uredbom.

III – Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

20. Tužbama podnesenima tajništvu Općeg suda 24. prosinca 2012. žalitelji su svaki za sebe pokrenuli postupak za poništenje sporne uredbe. U potporu svojim tužbama pred Općim sudom žalitelji su istaknuli dva tužbena razloga.

21. Prvi tužbeni razlog temeljio se na povredi članka 2. stavka 7. točke (a), članka 2. stavaka 8., 9. i 11. kao i članka 9. stavka 5. osnovne uredbe, načela nediskriminacije te članka 2.4.2. Sporazuma o antidampingu. U okviru tog tužbenog razloga tužitelji su prigovorili institucijama da su isključile, u svrhu izračuna dampinške marže, transakcije koje se odnose na vrste predmetnog proizvoda koje su izvozili kineski proizvođači izvoznici čiju odgovarajuću vrstu ne proizvodi i ne prodaje predmetni indijski proizvođač.

22. Drugi tužbeni razlog temeljio se na povredi članka 2. stavka 10. osnovne uredbe i članka 2.4. Sporazuma o antidampingu kao i povredi članka 296. UFEU-a. Odnosio se na odbijanje zahtjeva za provođenje prilagodbi koje su podnijeli tužitelji.

23. Opći sud pobijanom presudom odbio je oba tužbena razloga tužitelja i tužbu u cijelosti.

IV – Zahtjevi stranaka i postupak pred Sudom

24. Žalitelji od Suda zahtijevaju da:

- ukine pobijanu presudu;
- prihvati zahtjeve žalitelja iznesene u tužbi podnesenoj Općem sudu i poništi spornu uredbu u dijelu u kojem se odnosi na njih;
- naloži Vijeću snošenje troškova u postupku pred Općim sudom i Sudom te naloži intervenijentima snošenje vlastitih troškova.

25. Vijeće zahtijeva odbijanje žalbi i nalaganje žaliteljima snošenja troškova postupka povodom žalbi i postupka pred Općim sudom.

26. Komisija zahtijeva od Suda da odbije žalbe kao nedopuštene. Podredno zahtijeva da se žalbe odbiju kao neosnovane i da se žaliteljima naloži snošenje troškova.

21 — Provedbena uredba (EU) 2016/278 o stavljanju izvan snage konačne antidampinške pristojbe uvedene na uvoz određenih željeznih ili čeličnih elemenata za pričvršćivanje podrijetlom iz Narodne Republike Kine, proširene na uvoz određenih željeznih ili čeličnih elemenata za pričvršćivanje poslanih iz Malezije, bez obzira na to imaju li deklarirano podrijetlo iz Malezije ili ne (SL 2016., L 52, str. 24.)

22 — Vidjeti bilješku 9. ovog mišljenja.

27. Odlukom predsjednika Suda od 22. rujna 2015. predmeti C-376/15 P i C-377/15 P spojeni su u svrhu pisanog i usmenog dijela postupka i donošenja presude.

V – Analiza

28. U potporu svojim žalbama žalitelji ističu dva žalbena razloga. Prije analiziranja tih žalbenih razloga, valja, međutim, obraditi dva uvodna pitanja: moguće postojanje litispendencije i mogućnost pozivanja u predmetnom slučaju na Sporazum o antidampingu i DSB-ove odluke i preporuke.

A – Prigovor litispendencije

29. Komisija ističe prigovor litispendencije. Ona tvrdi da su žalbe u ovim dvama spojenim predmetima istovjetne. Naime, riječ je o istim strankama, osporavanim aktima, pobijanoj presudi kao i žalbenim razlozima i argumentima koje su stranke iznijele u svojim žalbama.

30. S tim u vezi, valja podsjetiti da, prema sudskoj praksi Suda, žalbu podnesenu nakon neke druge žalbe u kojoj su suprotstavljene iste stranke, a koja se temelji na istim žalbenim razlozima i kojom se traži poništenje istog pravnog akta, treba odbaciti kao nedopuštenu zbog litispendencije²³.

31. U predmetnom slučaju valja utvrditi da su u žalbama koje su žalitelji zajedno podnijeli u ovim predmetima suprotstavljene iste stranke. Osim toga, njihov je predmet istovjetan, s obzirom na to da su obje žalbe usmjerene na ukidanje pobijane presude. Naposljetku, dvije su žalbe istovjetne i u njima su istaknuti potpuno isti žalbeni razlozi. U tim okolnostima, s obzirom na to da je podnesena naknadno, žalbu koja se odnosi na predmet C-377/15 P treba odbaciti kao nedopuštenu zbog postojanja litispendencije.

B – Nemogućnost pozivanja na Sporazum o antidampingu i DSB-ove odluke i preporuke

32. Stranke se u svojim argumentima pozivaju na pojedine odredbe Sporazuma o antidampingu i na više DSB-ovih odluka i preporuka. U pobijanoj presudi Opći sud se, kako bi ocijenio zakonitost sporne uredbe, pozvao, s jedne strane, na članke 2.4. i 2.4.2. Sporazuma o antidampingu i, s druge strane, kako bi isključio njegovu relevantnost, na izvješće Žalbenog tijela WTO-a²⁴. Osim toga, kao što to proizlazi iz točke 18. ovog mišljenja, u veljači 2016., nakon donošenja pobijane presude, DSB je usvojio dva izvješća čiji se zaključci izravno odnose na spornu uredbu. Ta izvješća bila su predmet rasprave između stranaka pred Sudom.

33. U tim okolnostima najprije valja utvrditi može li se i u kojoj mjeri u ovom predmetu pozivati na Sporazum o antidampingu i na DSB-ove odluke i preporuke na koje su se stranke često pozivale.

34. U odnosu, kao prvo, na Sporazum o antidampingu, valja podsjetiti da, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, uzimajući u obzir njihovu narav i strukturu, sporazumi WTO-a u načelu ne pripadaju među norme s obzirom na koje se može nadzirati zakonitost akata institucija Unije. Međutim, Sud je prihvatio da u dvjema iznimnim situacijama sudovi Unije trebaju, prema potrebi, nadzirati zakonitost

23 — Presuda od 9. lipnja 2011., Diputacion Foral de Vizcaya i dr./Komisija (C-465/09 P do C-470/09 P, neobjavljena, EU:C:2011:372, t. 58. i navedena sudska praksa)

24 — Vidjeti točke 33. do 40. i 86. do 90. pobijane presude.

akta Unije i akata donesenih radi njegove primjene s obzirom na pravila sporazuma WTO-a²⁵. Riječ je o slučaju u kojem je Unija namjeravala izvršiti konkretnu obvezu preuzetu tim sporazumima (iznimka nazvana „Nakajima”²⁶) i o slučaju u kojem predmetni akt Unije izričito upućuje na točno određene odredbe spomenutih sporazuma (iznimka nazvana „Fediol”²⁷).

35. S tim u vezi, Sud je pojasnio da u određenom slučaju WTO-ov antidampinški sustav može činiti iznimku od općeg načela da sud Unije ne može nadzirati zakonitost akata institucija Unije s obzirom na njihovu usklađenost s pravilima sporazuma WTO-a, ako je u dovoljnoj mjeri dokazano da je zakonodavac izrazio namjeru provođenja u pravu Unije određene obveze koja proizlazi iz sporazuma WTO-a. U tu svrhu, nužno je da se iz pojedine odredbe prava Unije o kojoj je riječ može zaključiti da joj je namjera provesti u pravo Unije određenu obvezu koja proizlazi iz sporazuma WTO-a²⁸.

36. U predmetnom slučaju Sud je već priznao da je Unija člankom 2. stavkom 11. osnovne uredbe namjeravala ispuniti pojedine obveze koje proizlaze iz članka 2.4.2. Sporazuma o antidampingu²⁹. Opći je sud stoga u točki 34. pobijane presude pravilno smatrao da je na sudu Unije da nadzire zakonitost sporne uredbe s obzirom na tu posljednju odredbu.

37. Što se tiče članka 2. stavka 10. osnovne uredbe, iz okolnosti da ta odredba u svojoj prvoj rečenici upotrebljava upravo iste izraze poput onih u članku 2.4. Sporazuma o antidampingu jasno proizlazi, barem što se tiče obveze provođenja „primjerene usporedbe” izvozne cijene i uobičajene vrijednosti predviđene u njegovoj prvoj rečenici, da je zakonodavac Unije spomenutom odredbom osnovne uredbe namjeravao izvršiti određene obveze koje proizlaze iz Sporazuma o antidampingu³⁰. Iz toga slijedi da je na Sudu da nadzor zakonitosti predmetnih akata Unije provede također s obzirom na tu odredbu, pri čemu pojmu „primjerene usporedbe” mora dati smisao koji ima u pravu WTO-a³¹.

38. Što se tiče, kao drugo, DSB-ovih odluka i preporuka, Sud je presudio da se gospodarski subjekt ne može pred sudom Unije pozvati na to da je njegov akt nespojiv s DSB-ovom odlukom. Stoga se, prema sudskoj praksi Suda, barem izvan slučajeva kada je Unija, slijedom tih odluka i preporuka, namjeravala ispuniti određenu obvezu, ne može pred sudom Unije pozvati na DSB-ovu preporuku i odluku koja utvrđuje nepoštovanje pravila WTO-a, ništa više nego na materijalna pravila koja proizlaze iz sporazuma WTO-a, u svrhu utvrđivanja je li neki akt Unije nespojiv s tom preporukom ili odlukom³².

39. Ipak, nadređenost međunarodnih sporazuma koje je Unija zaključila nad odredbama sekundarnog zakonodavstva Unije zahtijeva da se potonje što je više moguće tumači u skladu s tim sporazumima. Sud se tako već pozivao na izvješća Povjerenstva ili Žalbenog tijela WTO-a u potporu svojem tumačenju pojedinih odredbi sporazuma WTO-a³³.

25 — Presuda od 4. veljače 2016., C & J Clark International i Puma (C-659/13 i C-34/14, EU:C:2016:74, t. 82. do 87. i navedena sudska praksa)

26 — Naziv te iznimke proizlazi iz presude od 7. svibnja 1991., Nakajima/Vijeće (C-69/89, EU:C:1991:186).

27 — Naziv te iznimke proizlazi iz presude od 22. lipnja 1989., Fediol/Komisija (70/87, EU:C:1989:254).

28 — Vidjeti s tim u vezi presudu od 16. srpnja 2015., Komisija/Rusal Armenal (C-21/14 P, EU:C:2015:494, t. 44. do 46. i navedenu sudska praksu).

29 — Vidjeti presudu od 9. siječnja 2003., Petrotub i Republica/Vijeće (C-76/00 P, EU:C:2003:4, t. 56.), u pogledu članka 2. stavka 11. Uredbe Vijeća (EZ) br. 384/96 od 22. prosinca 1995. o zaštiti od dampinškog uvoza iz zemalja koje nisu članice Europske zajednice (SL 1996., L 56, str. 1), kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 2331/96 od 2. prosinca 1996. (SL 1996., L 317, str. 1.), čiji tekst odgovara tekstu članka 2. stavka 11. osnovne uredbe.

30 — Vidjeti u tom smislu presudu Općeg suda od 8. srpnja 2008., Huvis/Vijeće (T-221/05, EU:T:2008:258, t. 73.).

31 — Vidjeti u tom smislu, što se tiče članka 1. osnovne uredbe, mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Watheleta u predmetu Portmeirion Group (C-232/14, EU:C:2015:583, t. 73.). Vidjeti također presudu u tom istom predmetu od 17. ožujka 2016., Portmeirion Group (C-232/14, EU:C:2016:180, t. 40. i sljedeće).

32 — Vidjeti u tom smislu presude od 10. studenoga 2011., X i X BV (C-319/10 i C-320/10, neobjavljena, EU:C:2011:720, t. 37. i navedenu sudska praksu) i od 4. veljače 2016., C & J Clark International i Puma (C-659/13 i C-34/14, EU:C:2016:74, t. 96.). Sud je presudio da se DSB-ove preporuke i odluke kojima se utvrđuje nepoštovanje pravila WTO-a ne mogu, u načelu i neovisno o pravnom doseg koji imaju, temeljno razlikovati od materijalnih pravila koja proizlaze iz obveza koje je preuzeo neki član u okviru WTO-a.

33 — Presuda od 10. studenoga 2011., X i X BV (C-319/10 i C-320/10, neobjavljena, EU:C:2011:720, t. 44. i 45. i navedena sudska praksa). S tim u vezi, vidjeti, primjerice, presudu od 17. ožujka 2016., Portmeirion Group (C-232/14, EU:C:2016:180, t. 43.).

40. U predmetnom slučaju, što se tiče izvješća od 28. srpnja 2011. – navedenih u točki 7. ovog mišljenja – koje je DSB usvojio u sporu „Europske zajednice – konačne antidampinške mjere na određene željezne ili čelične elemente za pričvršćivanje iz Kine”, iz sporne uredbe proizlazi da su institucije tu uredbu donijele³⁴ „kako bi uzele u obzir zaključke [tih] izvješća s obzirom na Uredbu [br. 91/2009]” i s namjerom da „isprave aspekte Uredbe [br. 91/2009] za koje je DSB u [tim] izvješćima utvrdio da nisu sukladni”³⁵.

41. U tim okolnostima, s obzirom na izričita upućivanja na spomenuta izvješća i na očitu namjeru da se u spornoj uredbi vodi računa o zaključcima iz tih izvješća, valja smatrati da su u tom konkretnom slučaju institucije donošenjem navedene uredbe namjeravale u pravni poredak Unije prenijeti zaključke iz spomenutih izvješća. Iz toga slijedi da je na sudu Unije da zakonitost sporne uredbe ocijeni s obzirom na ta izvješća, ako se to pokaže potrebnim.

42. Što se tiče, naprotiv, DSB-ovih izvješća donesenih 12. veljače 2016. na temelju članka 21. stavka 5. Dogovora o pravilima i postupcima za rješavanje sporova, spomenutih u točki 19. ovog mišljenja, ponajprije valja istaknuti da su ona usvojena nakon donošenja kako sporne uredbe tako i pobijane presude³⁶. Osim toga, kao što sam to istaknuo u točki 18. ovog mišljenja, Komisija je na temelju Uredbe 2015/476 donijela Uredbu 2016/278, u kojoj je smatrala primjerenim, s obzirom na ono što je utvrđeno u spomenutim izvješćima, staviti izvan snage antidampinške pristojbe uvedene spornom uredbom³⁷. Međutim, iz članka 2. Uredbe 2016/278 proizlazi da stavljanje izvan snage tih pristojbi proizvodi učinke od datuma njezina stupanja na snagu te da ne čini osnovu za povrat pristojbi koje su naplaćene prije tog datuma. Iz toga slijedi da u takvim okolnostima Unija isključivanjem povrata pristojbi naplaćenih na temelju sporne uredbe nije namjeravala preuzeti posebnu obvezu koja proizlazi iz okvira WTO-a³⁸. Iz prethodnih razmatranja slijedi da u predmetnom slučaju zakonitost sporne uredbe, a još manje zakonitost pobijane presude, ne može biti ocijenjena uzimanjem u obzir spomenutih DSB-ovih izvješća.

43. Što se tiče, naposljetku, drugih DSB-ovih izvješća na koja se stranke pozivaju, treba utvrditi da institucije nisu namjeravale ispuniti određenu obvezu u odnosu na spornu uredbu slijedom tih izvješća. U tim okolnostima, s obzirom na sudsku praksu navedenu u točki 39. ovog mišljenja, ta izvješća mogu u najboljem slučaju predstavljati elemente kojima se Sud može koristiti za tumačenje odredbi predmetnog Sporazuma o antidampingu.

C – Prvi žalbeni razlog, koji se odnosi na isključenje određenih izvoznih transakcija u vezi s predmetnim proizvodom pri izračunu dampinške marže

44. Prvi žalbeni razlog odnosi se na obrazloženje iz točaka 29. do 90. pobijane presude. Temelji se na povredi članka 2. stavaka 10. i 11. osnovne uredbe kao i članaka 2.4. i 2.4.2. Sporazuma o antidampingu. Ovim žalbenim razlogom žalitelji Općem sudu prigovaraju, u biti, da nije kritizirao institucije jer su pri određivanju dampinških marži određene izvozne transakcije – odnosno one koje su vezane za vrste predmetnog proizvoda za koji nije postojao odgovarajući proizvod indijskog proizvođača – isključile iz usporedbe s uobičajenom vrijednošću.

34 — Sporna uredba donesena je na temelju Uredbe br. 1515/2001 (vidjeti bilješku br. 9. ovog mišljenja).

35 — Vidjeti osobito preambulu i uvodne izjave 2., 3., 6., 7., 9., 10., 12., 22., 23., 110., 112., 117., 125., 127., 128., 130., 132., 135. i 138. sporne uredbe.

36 — Vidjeti u tom pogledu presudu od 10. studenoga 2011., X i X BV (C-319/10 i C-320/10, neobjavljena, EU:C:2011:720, t. 40.).

37 — Vidjeti uvodne izjave 10. i 13. te članak 1. Uredbe 2016/278.

38 — Vidjeti presudu od 27. rujna 2007., Ikea Wholesale (C-351/04, EU:C:2007:547, t. 35.).

1. Pobjijana presuda

45. Opći sud u pobijanoj je presudi smatrao da članak 2. stavak 11. osnovne uredbe, tumačen s obzirom na članak 2.4.2. Sporazuma o antidampingu, zahtijeva da institucije, kada određuju dampinške marže, s uobičajenom vrijednošću uspoređuju jedino transakcije koje su s njom usporedive. Na temelju upućivanja u navedenim normama na odredbe koje uređuju primjerenu usporedbu, institucije su dužne „u granicama mogućeg” osigurati da su transakcije usporedive provođenjem prilagodbi. Osim toga, predmetne odredbe ne zahtijevaju da je usporedba „najprimjerenija” moguća, nego samo da je „primjerena”³⁹.

46. U predmetnom slučaju, prema mišljenju Općeg suda, sve vrste predmetnog proizvoda mogle su se izjednačiti sa „sličnim” proizvodom i stoga smatrati usporedivima. Međutim, to nije automatski slučaj za cijene određenih vrsta predmetnog proizvoda, odnosno cijene proizvoda koje izvoze kineski proizvođači izvoznici koje nije proizvodio indijski proizvođač. Iako su te vrste predmetnog proizvoda slične, provođenje usporedbe za te vrste u svrhu izračuna dampinških marži nije bilo moguće zbog nepostojanja prodajne cijene u Indiji⁴⁰.

47. Opći sud potom je ispitao različite metode predviđene osnovnom uredbom koje bi institucijama eventualno omogućile da dobiju uobičajenu vrijednost za vrste predmetnog proizvoda za koje ne postoji odgovarajući proizvod indijskog proizvođača. Međutim, prema mišljenju Općeg suda, čak i pod pretpostavkom da su provedive, te metode ne bi jamčile primjereniju usporedbu od one koju su provele institucije⁴¹. Opći sud također je odbio argumente koje su tužitelji istaknuli vezano za reprezentativnost dampinških marži izračunanih s obzirom na sve vrste izvezenog predmetnog proizvoda⁴². Slijedom te analize, Opći sud je zaključio da Vijeće nije počinilo očitu pogrešku u ocjeni kada je iz izračuna dampinške marže isključilo izvozne transakcije u vezi s vrstama predmetnog proizvoda za koje prodajne cijene proizvođača u analognoj zemlji nisu bile dostupne.

2. Kratak prikaz argumentacije stranaka

48. Žalitelji tvrde, kao prvo, da je Opći sud pogrešno protumačio članak 2. stavak 11. osnovne uredbe i članak 2.4.2. Sporazuma o antidampingu. Te dvije odredbe treba tumačiti na način da zahtijevaju da sve izvozne prodaje predmetnog proizvoda, kako su utvrđene prilikom ispitnog postupka, trebaju biti uključene u usporedbu u svrhu izračuna dampinške marže. Naime, ta bi se marža trebala odnositi na proizvod nad kojim se provodi ispitni postupak u cijelosti. Osim toga, status zemlje bez tržišnog gospodarstva ne omogućava odstupanje od pravila o utvrđivanju dampinške marže.

49. Kao drugo, Opći sud pomiješao je obveze glede izračuna dampinške marže i one glede primjerene usporedbe. Kao prvo, Opći je sud, ispitujući jesu li različita rješenja koja omogućuju usporedbu svih izvoznih transakcija bila „primjerenija”, obveze glede izračuna dampinške marže sveo na obveze glede primjerene usporedbe. Kao drugo, usklađenost izračuna dampinške marže s člankom 2. stavkom 11. osnovne uredbe ne bi se trebala procjenjivati na temelju pojma „usporedivih cijena”⁴³, nego na temelju pojma „usporedivih transakcija”. Žalitelji osporavaju i izraz „u granicama mogućeg” koji Opći sud upotrebljava⁴⁴.

39 — Točke 37., 40. i 61. pobijane presude

40 — Točka 63. pobijane presude

41 — Točke 67. do 84. pobijane presude

42 — Vidjeti osobito točke 81. do 83. pobijane presude.

43 — Žalitelji upućuju na točku 61. pobijane presude.

44 — Vidjeti točku 40. pobijane presude i točku 45. ovog mišljenja.

50. Kao treće i u svakom slučaju, analiza Općeg suda bila je pogrešna. Prema mišljenju žalitelja, nije riječ o utvrđivanju je li neki pristup primjereniji od drugoga, nego o utvrđivanju je li primijenjeni pristup u skladu s člankom 2. stavkom 11. osnovne uredbe i člankom 2.4.2. Sporazuma o antidampingu. Na institucijama je, a ne na zainteresiranim stranama, da nadziru poštovanje tih odredbi. Pojam „reprezentativnost” je irelevantan, s obzirom na to da nije spomenut ni u osnovnoj uredbi ni u Sporazumu o antidampingu. U svakom slučaju, žalitelji su dokazali da, u dijelu u kojem se odnose na njih, izvozne transakcije kojima se koriste institucije Unije nisu reprezentativne.

51. Institucije osporavaju prigovore žalitelja. Komisija uvodno tvrdi da je prvi žalbeni razlog nedopušten, s obzirom na to da žalitelji iznose prigovor koji se odnosi na ocjenu činjeničnog stanja, a ne na pogrešku koja se tiče prava, te da je bespredmetan. Nadalje, prema Komisijinu mišljenju, tumačenjem članka 2. stavka 11. osnovne uredbe i članka 2.4.2. Sporazuma o antidampingu koje su predložili žalitelji narušava se duh i sadržaj članka 2.4. Sporazuma o antidampingu, koji je „prožet” načelom „primjerene usporedbe”, koje je nadređeno načelo. Vijeće smatra da tekst osnovne uredbe i Sporazuma o antidampingu jasno upućuje na to da zahtjev provedbe primjerene usporedbe ima prednost pred obvezom izračuna dampinške marže na temelju svih izvoznih transakcija. Prema mišljenju institucija, sudska praksa i izvješća Žalbenog tijela DSB-a, koje su istaknuli žalitelji, nisu relevantni jer se odnose na pitanje smanjenja na nulu, koje je vrlo različito od onoga o kojem je riječ u ovom predmetu. Nasuprot tomu, tumačenje članka 2.4.2. Sporazuma o antidampingu koje je pružilo Žalbeno tijelo DSB-a pokazuje da je izraz „usporediva” vrlo važan za osiguravanje „primjerene usporedbe”. Iz sudske prakse, osim toga, proizlazi da je pojam reprezentativnosti relevantan.

3. Ocjena

52. Ovaj žalbeni razlog odnosi se na doseg obveza koje institucije imaju prilikom određivanja postojanja dampinške marže prema članku 2. stavku 11. osnovne uredbe.

53. Prigovori koje su istaknuli žalitelji odnose se na tumačenje te odredbe iz pobijane presude – na koje se podsjeća u točkama 45. i 46. ovog mišljenja – na temelju kojeg je Opći sud u predmetnom slučaju opravdao isključenje izvoznih transakcija koje se odnose na određene vrste predmetnog proizvoda iz izračuna dampinških marži.

54. Ponajprije valja istaknuti da, suprotno onomu što ističe Komisija, prvi žalbeni razlog nije u cijelosti nedopušten niti je bespredmetan.

55. Naime, s jedne strane, prema mojem mišljenju, iz sažetka argumenata žalitelja⁴⁵ jasno proizlazi da oni Općem sudu prigovaraju pogreške koje se tiču prava, a koje proizlaze iz navodno pogrešnog tumačenja odredbi osnovne uredbe i Sporazuma o antidampingu koje uređuju izračun antidampinške marže i primjerenu usporedbu. Riječ je o pravnim pitanjima koja su dopuštena u okviru žalbenog postupka.

56. S druge strane, žalbeni razlog nije ni bespredmetan. Naime, kada bi ga Sud prihvatio i presudio da je tumačenje Općeg suda predmetnih odredbi osnovne uredbe i Sporazuma o antidampingu pogrešno, pobijana presuda bila bi zahvaćena pogreškom koja se tiče prava koja bi dovela do njezina ukidanja.

45 — Vidjeti točke 48. do 50. ovog mišljenja.

57. Što se tiče analize merituma različitih prigovora koje su istaknuli žalitelji, ponajprije valja podsjetiti da, kao što je to pravilno istaknuo Opći sud, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, u području zajedničke trgovinske politike i osobito u području mjera za zaštitu trgovine institucije Unije raspolažu širokom diskrecijskom ovlašću zbog složenosti gospodarskih, političkih i pravnih pitanja koja moraju razmatrati⁴⁶.

58. Konkretnije, iz sudske prakse proizlazi da primjena članka 2. stavka 11. osnovne uredbe, a osobito izbor između različitih metoda izračuna dampinške marže, pretpostavlja ocjenu složenih gospodarskih situacija⁴⁷.

59. Međutim, iako institucije raspolažu diskrecijskom ovlašću glede provedbe članka 2. stavka 11. osnovne uredbe, trebaju je izvršavati na način koji je spojiv s regulatornim okvirom utvrđenim tom uredbom. Dva posebna zahtjeva koja proizlaze iz tog regulatornog okvira u ovom kontekstu čine mi se relevantnima.

60. Kao prvo, valja istaknuti da se regulatorni okvir antidampinga odnosi na proizvod po dampinškim cijenama. Sama definicija dampinga iz članka 1. stavka 2. osnovne uredbe upućuje na „proizvod po dampinškim cijenama”⁴⁸.

61. Stoga nije slučajno da je jedan od prvih koraka koje institucije poduzimaju u okviru svojih ispitnih postupaka u području antidampinga definiranje predmetnog proizvoda nad kojim se provodi ispitni postupak. Svrha je te definicije utvrditi popis proizvoda čiji je uvoz u Uniju predmet antidampinške istrage i na koje će se nakon te istrage, prema potrebi, uvesti antidampinška pristojba⁴⁹. Na temelju te iste definicije potom se utvrđuje „istovjetan proizvod” u smislu članka 1. stavka 4. osnovne uredbe.

62. Međutim, jednom kada institucije definiraju predmetni proizvod, one su dužne dosljedno postupati s tim proizvodom tijekom cijelog ispitnog postupka u skladu s tom definicijom⁵⁰.

63. Iz toga slijedi, konkretno, da, kada institucije utvrđuju postojanje dampinških marži, one to moraju učiniti u odnosu na predmetni *proizvod* kako je definiran u ispitnom postupku i, točnije, u odnosu na taj proizvod u cijelosti⁵¹. One ne mogu prvo u ispitnom postupku definirati predmetni proizvod na određen način, a potom dampinške marže izračunati na način koji nije potpuno dosljedan toj definiciji.

46 — Sudski nadzor takve ocjene stoga mora biti ograničen na provjeru jesu li poštovana postupovna pravila, jesu li činjenice koje su uzete u obzir prilikom izvršenja spornog odabira pravilno utvrđene te je li došlo do očite pogreške u procjeni tih činjenica ili do zloupotrebe ovlasti. Vidjeti, *inter alia*, presudu od 7. travnja 2016., ArcelorMittal Tubular Products Ostrava i dr./Vijeće i Vijeće/Hubei Xinyegang Steel (C-186/14 P i C-193/14 P, EU:C:2016:209, t. 34. i navedenu sudsku praksu).

47 — Vidjeti presudu od 27. rujna 2007., Ikea Wholesale (C-351/04, EU:C:2007:547, t. 41.).

48 — Prema toj odredbi, smatra se da je *proizvod* po dampinškim cijenama ako njegova izvozna cijena u Uniju iznosi manje od usporedive cijene za istovjetan proizvod određene u zemlji izvoznici u uobičajenom tijeku trgovine.

49 — Vidjeti u tom pogledu ustaljenu sudsku praksu Općeg suda navedenu u točki 46. mišljenja nezavisnog odvjetnika M. Watheleta u predmetu Portmeirion Group (C-232/14, EU:C:2015:583).

50 — Vidjeti u tom pogledu, što se tiče članka 2.4.2. Sporazuma o antidampingu, točku 53. izvješća Žalbenog tijela WTO-a od 1. ožujka 2001. naslovljenog „Europske zajednice – antidampinške pristojbe na uvoz pamučne posteljine podrijetlom iz Indije” (DS141/AB/R).

51 — Vidjeti u tom smislu mišljenje nezavisnog odvjetnika P. Légera u predmetu Ikea Wholesale (C-351/04, EU:C:2006:236, t. 159. i 163.). To proizlazi i iz izraza same definicije dampinške marže, koja je prema članku 2. stavku 12. osnovne uredbe definirana kao iznos za koji uobičajena vrijednost premašuje izvoznju cijenu. Međutim, izvozna cijena u članku 2. stavku 8. definirana je kao stvarno plaćena cijena ili naplativa cijena za *proizvod* koji se prodaje radi izvoza iz zemlje izvoznice u Uniju. Nadalje, više izvješća Žalbenog tijela WTO-a upućuje, tumačeći članak 2.4.2. Sporazuma o antidampingu, na zahtjev da se predmetni proizvod razmatra u cijelosti. S tim u vezi vidjeti, primjerice, točke 51. i 53. izvješća Žalbenog tijela WTO-a od 1. ožujka 2001. naslovljenog „Europske zajednice – antidampinške pristojbe na uvoz pamučne posteljine podrijetlom iz Indije” (DS141/AB/R) te točke 98. i 99. izvješća Žalbenog tijela WTO-a od 11. kolovoza 2004. naslovljenog „SAD – konačno određivanje postojanja dampinga s obzirom na određenu piljenu građu iz Kanade” (DS264/AB/R).

64. To ne znači da je institucijama zabranjeno, u slučaju kada procijene da je to primjereno u svrhu utvrđivanja dampinških marži, da predmetni proizvod podijele na vrste ili modele i da provedu mnogobrojne usporedbe. Međutim, zahtjev za dosljednim postupanjem s proizvodom tijekom cijelog ispitnog postupka znači da je nužno da su rezultati svih tih usporedbi potom uzeti u obzir i da su dampinške marže utvrđene za svaki proizvod uzet u cijelosti⁵².

65. Kao drugo, iz samog teksta članka 2. stavka 11. osnovne uredbe proizlazi da se za određivanje dampinških marži zahtijeva da one u potpunosti odražavaju razinu primijenjenog dampa⁵³.

66. Isto tako, na institucijama je da u okviru izvršavanja svoje diskrecijske ovlasti u primjeni članka 2. stavka 11. osnovne uredbe primijene metode izračuna dampinških marži na način da osiguraju da te marže, tako određene, odražavaju razinu primijenjenog dampa⁵⁴.

67. Međutim, smatram da tumačenje članka 2. stavka 11. osnovne uredbe, kako ga iznosi Opći sud u pobijanoj presudi, koje bi institucijama omogućilo da iz izračuna dampinške marže isključe izvozne transakcije u vezi s određenim vrstama predmetnog proizvoda, kako je definiran u okviru ispitnog postupka, omogućujući im pak pritom primjenu tako izračunanih dampinških marži na sve vrste predmetnog proizvoda, može dovesti do nepoštovanja dvaju zahtjeva navedenih u točkama 62. i 63. kao i u točkama 65. i 66. ovog mišljenja.

68. Naime, s jedne strane, ako određene vrste predmetnog proizvoda nisu uzete u obzir pri izračunu dampinških marži, te su marže izračunane jedino u odnosu na jedan dio predmetnog proizvoda, a ne u odnosu na taj proizvod u cijelosti, kako je definiran u okviru ispitnog postupka.

69. S druge strane, isključivanjem iz izračuna dampinških marži izvoznih transakcija koje se odnose na određenu vrstu predmetnog proizvoda institucije ne mogu uzeti u obzir niti procijeniti utjecaj koji te transakcije imaju na izračun cjelokupnih dampinških marži. Iz toga slijedi da je moguće da na taj način te marže ne odražavaju u potpunosti razinu primijenjenog dampa.

70. Zaključak da institucije ne mogu izvozne transakcije koje se odnose na određene vrste predmetnog proizvoda isključiti iz izračuna dampinških marži potvrđuje, nadalje, kao prvo, tekst članka 2. stavka 11. osnovne uredbe, kao drugo, sudska praksa Suda i, kao treće, tumačenje članka 2.4.2. Sporazuma o antidampingu na razini WTO-a.

71. Naime, kao prvo, tekst članka 2. stavka 11. osnovne uredbe izričito predviđa da se u okviru prve simetrične metode postojanje dampinških marži utvrđuje na temelju usporedbe ponderirane prosječne uobičajene vrijednosti i ponderiranog prosjeka cijena *svih izvoznih transakcija u Uniju*. Takva formulacija ostavlja malo prostora za mogućnost isključivanja izvoznih transakcija koje se odnose na određene vrste predmetnog proizvoda iz izračuna dampinške marže.

72. Kao drugo, Sud je u presudi Ikea Wholesale⁵⁵ kritizirao Vijeće što nije „cjelokupnu dampinšku maržu izračunalo na temelju usporedbe koje ne odražavaju u potpunosti *sve* usporedive *izvozne cijene*”⁵⁶.

52 — Što se tiče članka 2.4.2. Sporazuma o antidampingu, vidjeti točke 80., 98. i 99. izvješća Žalbenog tijela WTO-a od 11. kolovoza 2004. naslovljenog „SAD – konačno određivanje postojanja dampa s obzirom na određenu piljenu građu iz Kanade” (DS264/AB/R). S tim u vezi valja istaknuti da Sud u presudi od 27. rujna 2007., Ikea Wholesale (C-351/04, EU:C:2007:547) nije osporavao dopuštenost primjene metode mnogobrojnih usporedbi u okviru prava Unije.

53 — Iz te odredbe proizlazi, naime, da dvije simetrične metode koje su ondje predviđene moraju omogućiti da se u potpunosti odrazi razina primijenjenog dampa i da samo ako to nije slučaj (i ako postoji struktura izvoznih cijena koja znatno odstupa za različite kupce, regije ili razdoblja) institucije mogu primijeniti asimetričnu metodu. U tom pogledu vidjeti presudu od 9. siječnja 2003., Petrotub i Republica/Vijeće (C-76/00 P, EU:C:2003:4, t. 49.) i točke 73. i slj. mišljenja nezavisnog odvjetnika F. Jacobsa u predmetu Petrotub i Republica/Vijeće (C-76/00 P, EU:C:2002:253).

54 — Vidjeti u tom smislu mišljenje nezavisnog odvjetnika P. Légera u predmetu Ikea Wholesale (C-351/04, EU:C:2006:236, t. 154.).

55 — Presuda od 27. rujna 2007. (C-351/04, EU:C:2007:547)

56 — Vidjeti presudu od 27. rujna 2007., Ikea Wholesale (C-351/04, EU:C:2007:547, t. 56.). Moje isticanje.

73. Kao treće, žalbeno tijelo DSB-a prilikom tumačenja članka 2.4.2. Sporazuma o antidampingu izričito je potvrdilo da postojanje dampinških marži u odnosu na predmetni proizvod treba utvrditi „na temelju usporedbe ponderirane prosječne uobičajene vrijednosti i ponderiranog prosjeka cijena svih usporedivih izvoznih transakcija - odnosno svih transakcija koje se odnose na sve modele ili vrste proizvoda nad kojima se provodi ispitni postupak”⁵⁷.

74. Što se tiče upućivanja na tekst članka 2. stavka 11. osnovne uredbe, na sudsku praksu Suda i na odluke žalbenog tijela DSB-a u slučaju koji se tiče zakonitosti takozvane metode „smanjenje na nulu”⁵⁸, treba navesti dva pojašnjenja.

75. Prvo se odnosi na tumačenje Općeg suda članka 2. stavka 11. osnovne uredbe. Naime, Opći je sud tu odredbu tumačio s obzirom na članak 2.4.2. Sporazuma o antidampingu i s obzirom na obvezu provođenja „primjerene usporedbe”, predviđenu člankom 2. stavkom 10. osnovne uredbe i člankom 2.4. Sporazuma o antidampingu.

76. Prema mišljenju Općeg suda, iz svih tih odredbi u biti proizlazi da institucije ne bi trebale s uobičajenom vrijednošću usporediti cijene svih izvoznih transakcija vezane za predmetni proizvod, nego jedino cijene svih „transakcija koje su s njima usporedive”⁵⁹. U predmetnom slučaju izvozne transakcije koje se odnose na vrste predmetnog proizvoda za koje kod indijskog proizvođača ne postoji odgovarajući proizvod i stoga *usporediva* (prodajna) *cijena*, prema mišljenju Općeg suda, nisu bile *usporedive transakcije*. U izostanku metode koja bi jamčila primjereniju usporedbu od one koju su primijenile institucije, bilo je, dakle, opravdano isključiti te transakcije iz izračuna dampinških marži.

77. Međutim, u tom pogledu valja istaknuti, kao prvo, da, kao što proizlazi iz točke 73. ovog mišljenja, u svrhu primjene članka 2.4.2. Sporazuma o antidampingu – u svjetlu kojeg je Opći sud tumačio članak 2. stavak 11. osnovne uredbe – „usporedivim izvoznim transakcijama” treba smatrati sve transakcije vezane za svaku od vrsta predmetnog proizvoda⁶⁰. Naime, ako su sve vrste predmetnog proizvoda, kako je definiran tijekom ispitnog postupka, poput sličnog proizvoda, onda zahtjev za dosljednim postupanjem s predmetnim proizvodom (i sličnim proizvodom), naveden u točki 62. ovog mišljenja, nameće da se sve te vrste imaju nužno smatrati usporedivima i da su stoga sve transakcije koje se na njih odnose usporedive, i to unatoč nepostojanju podataka o cijenama pojedinih od tih transakcija.

78. U slučaju kada institucije ne raspoložu podacima o cijenama (bilo u zemlji izvoznici ili, ako je primjenjivo, u analognoj zemlji) pojedinih vrsta predmetnog proizvoda, one imaju dva izbora: smanjiti doseg definicije predmetnog proizvoda, isključivanjem iz ispitnog postupka onih vrsta predmetnog proizvoda za koje nema usporedive cijene⁶¹, ili izračunati uobičajenu vrijednost za te vrste predmetnog proizvoda tako da pri utvrđivanju dampinških marži mogu uzeti u obzir i izvozne transakcije koje se na njih odnose.

57 — Vidjeti točke 55. i 58. izvješća Žalbenog tijela WTO-a od 1. ožujka 2001. naslovljeno „Europske zajednice – antidampinške pristojbe na uvoz pamučne posteljine podrijetlom iz Indije” (DS141/AB/R). Moje isticanje.

58 — Primjenom takozvane metode „smanjenje na nulu” institucije, kada utvrđuju cjelokupnu dampinšku maržu, smanjuju na nulu negativne dampinške marže, odnosno maržu utvrđenu s obzirom na modele predmetnog proizvoda za koje je izvozna cijena viša od uobičajene vrijednosti. Vidjeti u tom pogledu presudu od 27. rujna 2007., Ikea Wholesale (C-351/04, EU:C:2007:547, t. 53. i 54.) i točku 88. pobijane presude.

59 — Vidjeti točku 40. pobijane presude. Moje isticanje.

60 — Vidjeti napomenu u bilješki 57. ovog mišljenja.

61 — Vidjeti u tom smislu mišljenje nezavisnog odvjetnika P. Légera u predmetu Ikea Wholesale (C-351/04, EU:C:2006:236, t. 168.).

79. Kao drugo, točno je da, u skladu s upućivanjem na članak 2. stavak 10. osnovne uredbe, sadržanim u njezinu članku 2. stavku 11.⁶², obveza provođenja usporedbe obuhvaća i utvrđivanje postojanja dampinških marži. Međutim, s jedne strane, to ni u kojem slučaju ne znači da se ta obveza može tumačiti u smislu da ograničava doseg definicije predmetnog proizvoda ili obvezu da se pri utvrđivanju dampinških marži uzme u obzir *sav* uvoz tog proizvoda u Uniju⁶³. S druge strane, ništa u članku 2. stavku 10. osnovne uredbe ne upućuje na zaključak o postojanju pojma „primjerenije usporedbe”, na kojem Opći sud temelji velik dio svojeg obrazloženja⁶⁴.

80. Drugo pojašnjenje odnosi se na činjenicu da je Opći sud u predmetnom slučaju izričito isključio relevantnost slučajeva koji se odnose na metodu smanjenja na nulu⁶⁵.

81. Konkretnije, Opći sud nije prihvatio relevantnost predmeta Ikea Wholesale, u kojem su institucije primijenile takvu metodu, smatrajući da „se u predmetnom slučaju ne može smatrati da dampinška marža nije bila izračunana na temelju znatne reprezentativnosti vrsta predmetnog proizvoda, ne odražavajući tako sve usporedive izvozne cijene”⁶⁶. Opći sud potom je zauzeo stav da se, za razliku od slučajeva primjene metode smanjenja na nulu – u kojima su prilikom utvrđivanja dampinških marži sve kategorije vrsta predmetnog proizvoda za koje je utvrđena negativna dampinška marža bile zanemarene – u predmetnom slučaju ne može smatrati da je pristup institucija imao za učinak povećanje rezultata izračuna dampinške marže⁶⁷.

82. Ne smatram da je u predmetnom slučaju moguće potpuno isključiti relevantnost sudske prakse i DSB-ovih odluka o primjeni metode smanjenja na nulu, kako je to učinio Opći sud. Naime, navedeni slučajevi i ovaj predmet u mnogočemu su vrlo slični jer u svima njima prilikom utvrđivanja dampinških marži nije uzet u obzir dio izvoznih transakcija koje se odnose na predmetni proizvod, kao što je i definirano u tijeku ispitnog postupka. U okviru predmeta u vezi s metodom izračuna smanjenja na nulu bila je riječ o transakcijama za koje je usporedba njihovih cijena s uobičajenom vrijednošću dovela do negativne marže. U predmetnom slučaju riječ je o transakcijama vezanima uz vrste proizvoda za koje institucije nisu raspolagale podacima o prodajnim cijenama. Razlika između dviju vrsta slučajeva temelji se samo na okolnosti da je u prvonavedenima utjecaj predmetnih transakcija na utvrđivanje dampinških marži bio iskrivljen, dok je u predmetnom slučaju utjecaj tih izvoznih transakcija na navedeno utvrđivanje, zbog njihova isključivanja, jednostavno bio zanemaren.

83. Međutim, ne vidim razlog zašto se zbog takve razlike u predmetnom slučaju ne bi uzela u obzir načela izražena u tim odlukama u pogledu utvrđivanja dampinških marži, a osobito zahtjev da se pri tom utvrđivanju uzme u obzir *sav* izvoz predmetnog proizvoda.

62 — Isto tako članak 2.4.2. Sporazuma o antidampingu upućuje na članak 2.4. istog sporazuma.

63 — U tom pogledu valja također istaknuti da je Žalbeno tijelo DSB-a izričito potvrdilo da „usporedba između izvozne cijene i uobičajene vrijednosti koja *ne* vodi pravilno računa o cijenama *svih* usporedivih izvoznih transakcija [...] *nije* ‚primjerena usporedba’ izvozne cijene i uobičajene vrijednosti, kako to zahtijevaju stavak 2.4. i podstavak 2.4.2.”. Vidjeti izvješće od 1. ožujka 2001. naslovljeno „Europske zajednice – antidampinške pristojbe na uvoz pamučne posteljine podrijetlom iz Indije” (DS141/AB/R), t. 55.

64 — Vidjeti u tom pogledu točku 84. pobijane presude.

65 — Vidjeti točke 85. do 89. pobijane presude.

66 — Vidjeti točku 85. pobijane presude.

67 — Vidjeti točku 88. pobijane presude.

84. Što se tiče argumenta o reprezentativnosti dampinških marži izračunanih za sve vrste predmetnog proizvoda⁶⁸, valja istaknuti da, čak i da su te marže bile reprezentativne za pet vrsta najprodavanijeg proizvoda, kao što je to Opći sud utvrdio u točki 81. pobijane presude, to ne mijenja činjenicu da su institucije, time što su isključile određene izvozne transakcije iz izračuna navedenih marži, zanemarile uzeti u obzir predmetni proizvod u cijelosti i izračunati navedene marže uzimanjem u obzir cijena svih izvoznih transakcija pri izvozu u Uniju tog proizvoda, u skladu s člankom 2. stavkom 11. osnovne uredbe⁶⁹.

85. Nadalje, u predmetnom je slučaju nesporno da 38% odnosno 43% prodaje dvaju žalitelja nije uzeto u obzir pri izračunu dampinških marži, tako da se, s jedne strane, reprezentativnost tih marži u pogledu žalitelja može smatrati dvojbena, a, s druge strane, moguće je zapitati se je li zahtjev, naveden u točkama 65. i 66. ovog mišljenja, da dampinška marža mora u potpunosti odražavati razinu primijenjenog dampinga, barem u pogledu žalitelja, bio poštovan⁷⁰.

86. Kada je riječ, naposljetku, o tvrdnji Općeg suda iz točke 89. pobijane presude da primjena metode analogne zemlje može prouzrokovati dodatne poteškoće, smatram da ništa u članku 2. stavku 7. točki (a) osnovne uredbe ni u ciljevima te odredbe⁷¹ ne opravdava tumačenje tog članka u smislu da ograničava obvezu, predviđenu člankom 2. stavkom 11. iste uredbe, da se pri utvrđivanju dampinške marže uzme u obzir sav izvoz predmetnog proizvoda definiranog u ispitnom postupku u Uniju.

87. S obzirom na sva prethodna razmatranja i zbog iznesenih razloga, smatram da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava kada je zaključio da Vijeće nije počinilo očitu pogrešku u ocjeni kada je iz izračuna dampinške marže isključilo izvozne transakcije koje se odnose na predmetni proizvod i da sporna uredba stoga ne povređuje ni članak 2. stavak 11. osnovne uredbe ni članak 2.4.2. Sporazuma o antidampingu. Slijedom navedenog, predlažem Sudu da prvi žalbeni razlog prihvati.

D – Drugi žalbeni razlog, koji se odnosi na odbijanje provođenja određenih prilagodbi

88. Drugi žalbeni razlog, koji je podijeljen na četiri dijela, odnosi se na obrazloženje Općeg suda iz točaka 96. do 126. pobijane presude. On se temelji na povredi članka 2. stavka 10. osnovne uredbe, članka 2.4. Sporazuma o antidampingu, načela dobre uprave kao i članka 296. UFEU-a.

68 — Vidjeti u tom pogledu također točke 81. do 84. pobijane presude.

69 — U tom pogledu, protivno onomu što tvrdi Komisija, ne mislim da je moguće povući iz uporabe Suda izraz „potpuno odražava” iz točke 56. presude od 27. rujna 2007., Ikea Wholesale (C-351/04, EU:C:2007:547), preuzet u točki 72. ovog mišljenja, jer je Sud htio pohvaliti tumačenje članka 2. stavka 11. osnovne uredbe koje, suprotno tekstu same odredbe, opravdava utvrđivanje dampinške marže koja omogućuje isključivanje određenih transakcija vezanih uz predmetni proizvod.

70 — U tom kontekstu Opći sud ne može ispraviti utvrđivanje dampinških marži na način koji nije u skladu s člankom 2. stavkom 11. osnovne uredbe tvrdeći da žalitelji navode da bi „uzimanjem u obzir svih vrsta proizvoda izračunana dampinška marža bila znatno drukčija od one definirane u spornoj uredbi” (vidjeti točku 83. *in fine* pobijane presude). Nadalje, s obzirom na to da su podaci o izračunu uobičajene vrijednosti ostali povjerljivi, pružanje dokaza takve okolnosti u predmetnom bi slučaju bilo gotovo neostvarivo (vidjeti točku 117. i slj. ovog mišljenja). Upravo na temelju tih razmatranja treba također odbiti argument u vezi s bespredmetnosti prvog žalbenog razloga, koji se temelji na toj točki pobijane presude i koji je Komisija istaknula na raspravi.

71 — Vidjeti točke 99. i 100. i bilješku 79. ovog mišljenja.

1. Prvi i drugi dio drugog žalbenog razloga, koji se temelje na povredi članka 2. stavka 10. osnovne uredbe i članka 2.4. Sporazuma o antidampingu s obzirom na odbijanje zahtjeva za provođenje prilagodbi

89. Žalitelji ističu da je Opći sud počinio pogrešku jer nije zaključio da su institucije povrijedile članak 2. stavak 10. osnovne uredbe i članak 2.4. Sporazuma o antidampingu kada su odbile njihove zahtjeve za provođenje prilagodbi, s jedne strane, zbog razlika koje su postojale između njihovih troškova proizvodnje i onih indijskog proizvođača⁷² te, s druge strane, zbog razlika u učinkovitosti potrošnje i produktivnosti⁷³.

a) Pobjijana presuda

90. Što se tiče, kao prvo, zahtjeva za provođenje prilagodbi zbog navodnih razlika u troškovima proizvodnje, žalitelji su pred Općim sudom isticali da su na temelju analize podataka o indijskom proizvođaču dokazali da je on svoje cijene sustavno definirao na način koji mu omogućava da u potpunosti povрати svoje troškove i da se, posljedično, sve razlike u troškovima odražavaju u razlikama u cijeni. Opći sud u pobijanoj je presudi odbio taj argument, ističući da se Indija smatrala zemljom tržišnog gospodarstva – što žalitelji nisu ni osporavali – i da su institucije mogle valjano smatrati da indijski proizvođač, s obzirom na to da konkurrira mnogim drugim proizvođačima na indijskom domaćem tržištu, ne može slobodno određivati svoje cijene, nego ih obvezno mora održavati na razini cijena na indijskom tržištu⁷⁴. Opći sud također je smatrao da žalitelji u predmetnom slučaju nisu dokazali da su navodne razlike utjecale na usporedivost cijena⁷⁵.

91. Što se tiče, kao drugo, odbijanja zahtjeva za provođenje prilagodbi zbog razlika u učinkovitosti potrošnje i produktivnosti, Opći je sud smatrao da žalitelji nisu dokazali kako su te razlike utjecale na usporedivost uobičajene vrijednosti i izvozne cijene. Osim toga, prema mišljenju Općeg suda, s jedne strane, kada institucije primjenjuju metodu analogne zemlje, u obzir treba uzeti sve podatke o toj zemlji, a ne samo cijene i troškove, i, s druge strane, članak 2. stavak 10. osnovne uredbe ne može se koristiti da bi se lišilo učinka članak 2. stavak 7. točku (a) iste uredbe⁷⁶. Opći sud također je smatrao da žalitelji nisu dokazali da je pogrešan zaključak Vijeća da su, općenito, postojeći proizvodni procesi u Kini ocijenjeni usporedivima s procesima indijskih proizvođača i da su navodne razlike iznimno male. Osim toga, prema mišljenju Općeg suda, s obzirom na to da žaliteljima nije odobren status društva koje posluje u uvjetima tržišnog gospodarstva, podaci o njima nisu se mogli uzeti u obzir pri utvrđivanju uobičajene vrijednosti⁷⁷.

b) Kratak sažetak argumentacije stranaka

92. U okviru prvog dijela drugog žalbenog razloga žalitelji tvrde da nije jasno zašto su institucije, s obzirom na dokaze koje su dostavili, mogle valjano polaziti od načela da indijski proizvođač ne može odražavati povećane troškove koji su posljedica uvoza sirovine i provedbe dodatnog proizvodnog procesa samo na temelju toga što konkurrira mnogim drugim proizvođačima. Žalitelji su, osim toga, dostavili Općem sudu izjave koje potvrđuju izravan utjecaj troškova na cijene i na tržištu Unije, koje također karakterizira postojanje konkurencije.

72 — Žalitelji su osobito upućivali na troškove pristupa sirovinama i troškove povezane s dodatnim proizvodnim postupcima (autoprodukcija energije) indijskog proizvođača.

73 — Žalitelji su se pozivali na razlike u potrošnji (što se tiče količine, a ne vrijednosti) sirovina, u potrošnji (što se tiče količine, a ne vrijednosti) električne energije i produktivnosti po radniku između njih i indijskog proizvođača.

74 — Točke 103. do 108. pobijane presude

75 — Točka 116. pobijane presude

76 — Točka 110. pobijane presude

77 — Točka 111. pobijane presude i točka 103. sporne uredbe

93. U okviru drugog dijela drugog žalbenog razloga žalitelji tvrde da iz članka 2. stavka 7. točke (a) osnovne uredbe ne proizlazi da se zahtjev za primjerenom usporedbom ili utvrđivanje dampinške marže trebaju temeljiti na svim podacima o analognim zemljama. Nema nikakva odstupanja od odredbi članka 2. stavka 10. osnovne uredbe za zemlje bez tržišnog gospodarstva. Bilo bi pogrešno reći da bi metoda analogne zemlje bila lišena učinka ako bi se dopustilo provođenje prilagodbi. Uzimanje u obzir prilagodbi povezanih s razlikama u učinkovitosti i produktivnosti nije protivno cilju metode analogne zemlje jer manja potrošnja sirovina i električne energije i učinkovitost zaposlenika nemaju nikakve veze ni s cijenom tih elemenata ni s tržišnim silama.

94. Institucije osporavaju argumentaciju žalitelja.

c) Ocjena

95. Ova dva dijela drugog žalbenog razloga postavljaju pitanje odnosa između, s jedne strane, odredbe članka 2. stavka 7. točke (a) osnovne uredbe, koja se odnosi na utvrđivanje uobičajene vrijednosti u slučaju uvoza podrijetlom iz zemalja bez tržišnog gospodarstva, i, s druge strane, odredbe članka 2. stavka 10. iste uredbe, koja, u okviru obveze provođenja primjerene usporedbe uobičajene vrijednosti i izvozne cijene, propisuje zahtjev za provođenje prilagodbi, kada je to potrebno.

96. U tom pogledu valja, s jedne strane, podsjetiti da se, na temelju članka 2. stavka 10. osnovne uredbe, ako uobičajena vrijednost i utvrđena izvozna cijena nisu usporedive, provode odgovarajuće prilagodbe za svaki pojedini slučaj, a s obzirom na razlike među čimbenicima za koje se tvrdi i dokazano je da utječu na cijene i njihovu usporedivost.

97. Sukladno sudskoj praksi Suda, ako neka stranka zahtijeva, na temelju članka 2. stavka 10. osnovne uredbe, provođenje prilagodbe namijenjene tomu da se uobičajena vrijednost i izvozna cijena učine usporedivima u svrhu utvrđivanja dampinške marže, ona mora podnijeti dokaz da je njezin zahtjev opravdan. Stoga, kada neki proizvođač zahtijeva primjenu prilagodbe uobičajene vrijednosti, načelno radi njezina smanjenja, na tom je subjektu da navede i dokaže da je udovoljeno uvjetima za dodjeljivanje takve prilagodbe⁷⁸.

98. S druge strane, također valja podsjetiti da se prema članku 2. stavka 7. točki (a) osnovne uredbe, u slučaju uvoza iz zemalja bez tržišnog gospodarstva, iznimno od pravila utvrđenih stavcima 1. do 6. istog članka, uobičajena vrijednost načelno određuje na temelju cijene ili izračunane vrijednosti u nekoj trećoj zemlji tržišnog gospodarstva.

99. Sud je istaknuo da se tom odredbom želi izbjeći uzimanje u obzir cijena i troškova u zemljama bez tržišnog gospodarstva, s obzirom na to da ondje ti čimbenici nisu uobičajena posljedica djelovanja tržišnih sila⁷⁹.

100. Što se tiče odnosa između tih dviju odredbi, valja istaknuti da ništa u osnovnoj uredbi ne upućuje na to da njezin članak 2. stavak 7. točka (a) predviđa općenito odstupanje od zahtjeva za provođenje prilagodbe prema članku 2. stavku 10. iste uredbe. Međutim, kada su zahtjevi za provođenje prilagodbi podneseni na temelju potonje odredbe u ispitnom postupku u kojem se uobičajena vrijednost određuje primjenom propisa o uvozu iz zemalja bez tržišnog gospodarstva, prema mojem mišljenju, nužno je članak 2. stavak 10. osnovne uredbe tumačiti s obzirom na članak 2. stavak 7. točku (a) iste uredbe i u njegovu kontekstu.

78 — Presuda od 16. veljače 2012., Vijeće i Komisija/Interpipe Niko Tube i Interpipe NTRP (C-191/09 P i C-200/09 P, EU:C:2012:78, t. 58. i 61. i navedena sudska praksa)

79 — Presuda od 10. rujna 2015., Fliesen-Zentrum Deutschland (C-687/13, EU:C:2015:573, t. 48. i navedena sudska praksa)

101. Stoga, kada, kao u predmetnom slučaju, institucije utvrđuju uobičajenu vrijednost primjenom metode analogne zemlje, na temelju članka 2. stavka 10. osnovne uredbe, one moraju *u pravilu* u obliku prilagodbi uzeti u obzir razlike među čimbenicima za koje se tvrdi i dokazano je da utječu na cijene i, slijedom toga, na njihovu usporedivost.

102. Međutim, zahtjev za tumačenje članka 2. stavka 10. osnovne uredbe s obzirom na članak 2. stavak 7. točku (a) iste uredbe podrazumijeva da se u takvom slučaju, kako se potonja odredba ne bi lišila korisnog učinka, ne može od institucija zahtijevati da provode prilagodbe s obzirom na čimbenike koji nisu izravno ni neizravno uobičajena posljedica djelovanja tržišnih sila.

103. Iz tih razmatranja slijedi da se subjekt kojem nije odobren status društva koje posluje u uvjetima tržišnog gospodarstva, prema mojem mišljenju, ne može pozivati na razlike u čimbenicima povezane sa strukturom troškova ili sa svojim aktivnostima u proizvodnji kako bi zahtijevao prilagodbe uobičajene vrijednosti⁸⁰. Naime, gotovo je sigurno da na strukturu troškova i na proizvodnu djelatnost poduzetnika koji ne posluje u uvjetima tržišnog gospodarstva više ili manje izravno utječu čimbenici koji nisu uobičajena posljedica djelovanja tržišnih sila.

104. U predmetnom slučaju, što se tiče, kao prvo, zahtjeva za provođenje prilagodbi zbog navodnih razlika u troškovima proizvodnje, ponajprije valja istaknuti da argumenti koje su istaknuli žalitelji u biti imaju za cilj dovesti u pitanje zaključke do kojih je Opći sud došao u vezi s različitim dokazima koje su žalitelji dostavili tijekom upravnog postupka, odnosno analizu podataka o indijskom proizvođaču kao i različite izjave o tržištu Unije. Time se u biti dovodi u pitanje ocjena dokaza Općeg suda, što, uz iznimku slučaja iskrivljavanja tih dokaza, ne predstavlja pravno pitanje koje je kao takvo podvrgnuto nadzoru Suda⁸¹.

105. Osim toga, pozivanjem na dokaze dostavljene Općem sudu žalitelji zapravo nisu osporili osnovni razlog na kojem se temelji odbijanje Općeg suda njihova prigovora, odnosno to da je, s obzirom na to da indijski proizvođač djeluje na konkurentnom tržištu, njegova sloboda pri određivanju cijena njegovih proizvoda bila ograničena tržišnim natjecanjem⁸² i da stoga nije bilo potvrđeno da je taj proizvođač mogao automatski na svoje cijene prenijeti eventualno povećane troškove proizvodnje.

106. U svakom slučaju, s obzirom na razmatranja iz točaka 102. i 103. ovog mišljenja, u slučaju poput ovoga zahtjevi za provođenje prilagodbe koje podnose poduzetnici poput žalitelja i koji se odnose na navodne razlike između njihovih troškova proizvodnje i onih proizvođača iz analogne zemlje ne mogu se prihvatiti. S tim u vezi, ističem da žalitelji nisu osporili zaključak iz uvodne izjave 103. sporne uredbe prema kojem im nije odobren status društva koje posluje u uvjetima tržišnog gospodarstva i prema kojem se „njihova struktura troška ne može smatrati odrazom tržišnih vrijednosti koje se mogu koristiti kao osnova za prilagodbe”.

107. Što se tiče, kao drugo, zahtjeva za provođenje prilagodbe zbog razlika u učinkovitosti potrošnje i produktivnosti, smatram da, iako produktivnost i učinkovitost potrošnje ne predstavljaju troškove u pravom smislu riječi, oni ovise o više čimbenika koji su relevantni za proizvodnu djelatnost i za koje možemo razumno pretpostaviti da na njih, barem neizravno, utječu elementi koji nisu uobičajena posljedica djelovanja tržišnih sila.

80 — Opći je sud u načelu primijenio to načelo na točku 111. *in fine* pobijane presude.

81 — Vidjeti, *inter alia*, presudu od 16. veljače 2012., Vijeće i Komisija/Interpipe Niko Tube i Interpipe NTRP (C-191/09 P i C-200/09 P, EU:C:2012:78, t. 64. i 65. i navedenu sudsku praksu).

82 — U pogledu uzimanja u obzir utjecaja tržišnog natjecanja na određivanje cijena u okviru antidampinške analize u vezi s analizom koja se temelji na metodi analogne zemlje, vidjeti presudu od 10. rujna 2015., Fliesen-Zentrum Deutschland (C-687/13, EU:C:2015:573, t. 57. do 59.).

108. Iz toga slijedi da se u situaciji u kojoj je uobičajena vrijednost određena na temelju metode analogne zemlje poduzetnik kojem nije odobren status društva koje posluje u uvjetima tržišnog gospodarstva ne može osloniti na razlike u produktivnosti i učinkovitosti kako bi zahtijevao prilagodbe uobičajene vrijednosti.

109. Iz toga slijedi da Opći sud nije počinio pogrešku kada je odbio prigovor žalitelja koji se odnosi na odbijanje institucija da u predmetnom slučaju uzmu u obzir odnosne prilagodbe te stoga prvi i drugi dio drugog žalbenog razloga treba odbiti.

2. Treći dio drugog žalbenog razloga, koji se odnosi na podatke potrebne za zahtijevanje prilagodbe i na nerazuman teret dokazivanja

110. U trećem dijelu drugog žalbenog razloga žalitelji prigovaraju Općem sudu da je počinio povredu članka 2. stavka 10. osnovne uredbe, članka 2.4. Sporazuma o antidampingu i načela dobre uprave.

111. Upućuju na točku 112. pobijane presude, u kojoj je Opći sud odbio njihov prigovor koji se temelji na tome da su institucije povrijedile svoju obvezu navođenja koji su to podaci potrebni da bi se mogao podnijeti zahtjev za prilagodbe i obvezu da im se ne nameće nerazuman teret dokazivanja.

112. Žalitelji ističu da činjenica da su mogli razumjeti razloge odbijanja svojeg zahtjeva za prilagodbom, koju naglašava Opći sud, ne utječe na pitanje je li im bio nametnut nerazuman teret dokazivanja. Osim toga, s jedne strane, institucije su sve informacije o podacima proizvođača analogne zemlje smatrale povjerljivima, a, s druge strane, one su od žalitelja zahtijevale da dokažu da je indijski proizvođač uzeo u obzir navodne razlike u svojim cijenama. Međutim, takvom teretu dokazivanja bilo je nemoguće udovoljiti bez pristupa podacima indijskog proizvođača.

113. U ovom dijelu drugog žalbenog razloga javlja se problem pomirenja dvaju zahtjeva koji u određenim okolnostima mogu biti suprotstavljeni. S jedne strane, riječ je o zahtjevu da se očuva povjerljivost podataka poduzetnika koji prihvaćaju suradnju s institucijama u okviru antidampinskih ispitnih postupaka. Takav je zahtjev iznimno važan u slučaju primjene metode analogne zemlje, u kojoj se institucije uglavnom oslanjaju na podatke koje su dostavili poduzetnici iz analogne zemlje koji pružaju svoju suradnju u okviru ispitnog postupka. Naime, neuzimanje u obzir tog zahtjeva moglo bi ozbiljno ugroziti mogućnost provođenja takvih ispitnih postupaka. S druge strane, takvom zahtjevu protivi se zahtjev da se strankama koje podnose zahtjeve za provođenje prilagodbi na temelju članka 2. stavka 10. osnovne uredbe omogući da raspolažu informacijama koje su im potrebne za dokazivanje osnovanosti njihovih zahtjeva⁸³.

114. U tom pogledu ponajprije valja istaknuti da članak 2.4. Sporazuma o antidampingu navodi da će „tijela ukazati [...] strankama u postupku koje su informacije potrebne radi osiguranja primjerene usporedbe i neće tim strankama nepotrebno otežavati podnošenje dokaza”.

115. U svojem izvješću od 28. srpnja 2011. – navedenom u točkama 7., 40. i 41. ovog mišljenja – o sporu „Europske zajednice – konačne antidampinske mjere na određene željezne ili čelične elemente za pričvršćivanje iz Kine” Žalbeno tijelo DSB-a preciziralo je da ta odredba propisuje da tijela koja provode ispitni postupak moraju strankama navesti koje informacije treba sadržavati zahtjev za provođenje prilagodbe, kako bi zainteresirane stranke mogle podnijeti takve zahtjeve⁸⁴.

83 — Vidjeti točke 96. i 97. i sudsku praksu navedenu u bilješci 78. ovog mišljenja.

84 — Točka 489. izvješća Žalbenog tijela, naslovljena „EZ – Elementi za pričvršćivanje (Kina)”

116. U tom pogledu valja utvrditi da gore navedeni zahtjevi, izričito predviđeni u članku 2.4. Sporazuma o antidampingu, nisu izričito preuzeti u tekstu članka 2. stavka 10. osnovne uredbe. Međutim, smatram da oni proizlaze iz tumačenja te odredbe s obzirom na članak 2.4. Sporazuma o antidampingu i da su oni u svakom slučaju vezani uz načelo dobre uprave, utvrđeno u članku 41. Povelje Europske unije o temeljnim pravima⁸⁵.

117. Međutim, protivno onomu što je slučaj u običnom antidampinškom ispitnom postupku, u ispitnom postupku u kojem se uobičajena vrijednost utvrđuje na temelju cijene proizvođača analogne zemlje podaci o toj vrijednosti dobivaju se iz trećeg izvora i odnose se na neku drugu zemlju, a ne na zemlju proizvođača izvoznika koji su predmet ispitnog postupka. Budući da oni nemaju pristup tim podacima, ti proizvođači izvoznici teško da mogu raspolagati informacijama potrebnima da bi se odredilo koje se to prilagodbe mogu zahtijevati od institucija kako bi se uzele u obzir eventualne razlike koje utječu na usporedivost cijena između proizvoda koji se izvoze i onih koje na unutarnjem tržištu prodaje proizvođač analogne zemlje.

118. U takvom je slučaju, dakle, na institucijama da dostave proizvođačima izvoznicima nad kojima se provodi ispitni postupak dovoljno podataka da mogu podnijeti zahtjeve za provođenje prilagodbe.

119. U tom pogledu valja istaknuti, s jedne strane, da će ocjena pitanja koji se to posebni podaci trebaju, *in concreto*, podijeliti s navedenim proizvođačima izvoznicima ovisiti o analizi koja se provodi od slučaja do slučaja, uzimajući u obzir posebne okolnosti svakog ispitnog postupka. S druge strane, na institucijama je da dostave te podatke uzimajući u obzir zahtjev za očuvanjem povjerljivosti podataka poduzetnika koji su prihvatili surađivati u predmetnom ispitnom postupku, a osobito, ako je primjenjivo, proizvođača iz analogne zemlje.

120. Međutim, u predmetnom slučaju *sve* informacije vezane uz određivanje uobičajene vrijednosti na temelju podataka o indijskom proizvođaču bile su smatrane povjerljivima u odnosu na proizvođače izvoznike nad kojima se provodio ispitni postupak⁸⁶. U takvoj je situaciji, kao što to tvrde žalitelji, „dokazivanje da su navodne razlike utjecale na usporedivost cijena”⁸⁷ u stvarnosti vrlo teško ostvariv, ako ne i nemoguć zadatak.

121. U tim okolnostima smatram da treći dio drugog žalbenog razloga treba prihvatiti.

122. Međutim, ističem da, čak i kada bi Sud, na temelju prethodnih razmatranja, zaključio da je Opći sud u predmetnom slučaju – neutvrđivanjem da su institucije povrijedile svoju obvezu navođenja koji su to podaci potrebni i obvezu da se proizvođačima izvoznicima nad kojima se provodi ispitni postupak ne nametne nerazuman teret dokazivanja – počinio povredu članka 2. stavka 10. osnovne uredbe, to ne bi moglo utjecati na odbijanje u spornoj uredbi zahtjeva za provođenje prilagodbe koje su podnijeli žalitelji. Naime, kao što i proizlazi iz razmatranja koja sam iznio u okviru analize prvog i drugog dijela ovog žalbenog razloga, zatražene prilagodbe, zbog njihove povezanosti sa strukturom troškova i proizvodnom djelatnosti, u svakom slučaju nisu mogli zahtijevati poduzetnici, poput žalitelja, kojima nije odobren status društva koje posluje u uvjetima tržišnog gospodarstva⁸⁸.

85 — Vidjeti u tom smislu presudu od 8. srpnja 2008., *Huvis/Vijeće* (T-221/05, neobjavljena, EU:T:2008:258, t. 77).

86 — Vidjeti točku 112. pobijane presude. Tu okolnost institucije nisu ni osporavale.

87 — Vidjeti točku 116. pobijane presude.

88 — U tom pogledu valja također istaknuti da žalitelji nisu tvrdili da su, zbog činjenice da nisu imali pristup informacijama o određivanju uobičajene vrijednosti na temelju podataka indijskog proizvođača, bili spriječeni u podnošenju zahtjeva za drugim vrstama prilagodbi.

3. Četvrti dio drugog žalbenog razloga, koji se temelji na povredi članka 296. UFEU-a

123. U četvrtom dijelu drugog žalbenog razloga žalitelji ističu da je Opći sud u točkama 120. do 124. pobijane presude počinio pogrešku kada je zaključio da su institucije u spornoj uredbi poštovala svoju obvezu obrazlaganja. Opći sud u svojoj procjeni stupnja preciznosti koji se zahtijeva za obrazloženje propustio je uzeti u obzir kontekst sporne uredbe, odnosno primjenu metode analogne zemlje i nepostojanje pristupa podacima o indijskom proizvođaču. Isto tako, Opći sud nije u dovoljnoj mjeri uzeo u obzir korespondenciju između žalitelja i institucija tijekom upravnog postupka, u okviru koje su prvi od drugih zahtijevali da im dostave detaljnija pojašnjenja. U tom kontekstu institucije su bile dužne dovoljno detaljno precizirati razloge zbog kojih argumenti i dokazi koje su iznijeli žalitelji nisu udovoljavali teretu dokazivanja koji im je nametnut.

124. U tom pogledu valja podsjetiti da, prema sudskoj praksi Suda, obrazloženje koje zahtijeva članak 296. UFEU-a mora biti prilagođeno naravi akta o kojem je riječ te na jasan i nedvosmislen način pokazati razmišljanje institucije, autora akta, tako da se zainteresiranim osobama omogućiti upoznavanje s razlozima za poduzetu mjeru i da se nadležnom sudu omogućiti njegov nadzor. Taj zahtjev treba ocjenjivati prema okolnostima slučaja, osobito prema sadržaju akta, naravi navedenih razloga i interesu koji za dobivanje objašnjenja mogu imati adresati akta ili druge osobe na koje se taj akt izravno i pojedinačno odnosi. U obrazloženju nije potrebno detaljno navoditi sve činjenične i pravne okolnosti, s obzirom na to da se pitanje ispunjava li obrazloženje akta zahtjeve iz članka 296. UFEU-a mora ocjenjivati ne samo u odnosu na njegovu formulaciju već i na njegov kontekst i sva pravna pravila kojima se uređuje predmetno područje⁸⁹.

125. U predmetnom slučaju, s obzirom na to da žalitelji prigovaraju Općem sudu da nije u dovoljnoj mjeri uzeo u obzir korespondenciju tijekom upravnog postupka, taj argument ima za cilj dovesti u pitanje ocjenu dokaza Općeg suda, što, kao što sam i istaknuo u točki 104. ovog mišljenja, nije dopustivo u žalbenom postupku⁹⁰.

126. Što se tiče argumenta koji se temelji na propuštanju uzimanja u obzir primjene metode analogne zemlje, valja istaknuti da analiza uvodnih izjava 41. i 103. sporne uredbe, preuzeta u točki 99. pobijane presude, nedvosmisleno pokazuje da je Vijeće doista uzelo u obzir tu okolnost prilikom izlaganja razloga zbog kojih je smatralo da treba odbiti žaliteljeve zahtjeve za provođenje prilagodbe. U tim okolnostima ne može se Općem sudu prigovoriti da nije kritizirao obrazloženje sporne uredbe po toj osnovi. Što se tiče argumenta koji se temelji na nepostojanju pristupa podacima indijskog proizvođača, taj element nema nikakav utjecaj na obvezu obrazlaganja koja je na institucijama i eventualno detaljnije obrazloženje u svakom slučaju ne može nadoknaditi nedostatak pristupa informacijama potrebnima za zahtijevanje prilagodbi.

127. Iz toga slijedi, prema mojem mišljenju, da četvrti dio drugog žalbenog razloga treba također odbiti.

128. Zaključno, iz točaka 87. do 121. ovog mišljenja proizlazi, prema mojem mišljenju, da žalbu koju su žalitelji podnijeli u predmetu C-376/15 P treba prihvatiti i ukinuti pobijanu presudu.

VI – Tužba pred Općim sudom

129. U skladu s člankom 61. prvim podstavkom Statuta Suda Europske unije, potonji, u slučaju ukidanja odluke Općeg suda, može sam konačno odlučiti o sporu, ako stanje postupka to dopušta. Smatram da je to ovdje slučaj.

89 — Vidjeti presudu od 10. rujna 2015., Fliesen-Zentrum Deutschland (C-687/13, EU:C:2015:573, t. 75. i 76. i navedenu sudsku praksu).

90 — Vidjeti sudsku praksu navedenu u bilješci 81. ovog mišljenja.

130. Naime, iz razmatranja iz točaka 52. do 87. ovog mišljenja proizlazi da je Vijeće, time što je u spornoj uredbi isključilo iz izračuna dampinške marže vrste proizvoda koje su proizvođači i izvezili žalitelji za koje nisu bile dostupne prodajne cijene proizvođača u analognoj zemlji, povrijedilo članak 2. stavak 11. osnovne uredbe i članak 2.4.2. Sporazuma o antidampingu.

131. U tim okolnostima, smatram da spornu uredbu treba poništiti u dijelu u kojem se odnosi na žalitelje.

VII – Troškovi

132. Ako Sud prihvati moje ocjene, Vijeće će biti stranka koja će izgubiti spor u predmetu C-376/15 P. U tim okolnostima, s obzirom na to da su žalitelji zatražili da se Vijeću naloži snošenje troškova, u skladu s člankom 138. stavkom 1. i člankom 184. stavcima 1., 2. i 4. Poslovnika, predlažem Sudu da Vijeću naloži snošenje troškova žalitelja kako u prvostupanjskom postupku tako i u žalbenom postupku u predmetu C-376/15 P i da Komisiji naloži snošenje vlastitih troškova u ovom predmetu.

133. Nasuprot tomu, ako žalbu u predmetu C-377/15 P treba odbaciti kao nedopuštenu, žaliteljima valja naložiti snošenje troškova u ovom predmetu.

VIII – Zaključak

134. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem Sudu da odluči na sljedeći način:

1. Žalba u predmetu C-377/15 P odbacuje se kao nedopuštena.
2. Ukida se presuda Općeg suda Europske unije od 29. travnja 2015., Changshu City Standard Parts Factory i Ningbo Jinding Fastener/Vijeće (T-558/12 i T-559/12, EU:T:2015:237).
3. Provedbena uredba Vijeća (EU) br. 924/2012 od 4. listopada 2012. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 91/2009 poništava se u dijelu u kojem se odnosi na društva Changshu City Standard Parts Factory i Ningbo Jinding Fastener Co. Ltd.
4. Vijeću Europske unije nalaže se snošenje troškova društava Changshu City Standard Parts Factory i Ningbo Jinding Fastener Co. Ltd u predmetu C-376/15 P kao i troškova postupka pred Općim sudom.
5. Europska komisija snosi vlastite troškove u predmetu C-376/15 P.
6. Društva Changshu City Standard Parts Factory i Ningbo Jinding Fastener Co. Ltd snose vlastite troškove u predmetu C-377/15 P.